

Sygn. akt I C 465/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: **SSO Bożena Chłopecka**

Protokolant: Ryszard Lewandowski

po rozpoznaniu 8 kwietnia 2021 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa **K. G. (1) i N. G. (1)**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie, ewentualnie o zapłatę

I. ustala, że Umowa Kredytu nr (...) z dnia 17 czerwca 2008 roku zawarta przez powodów K. G. (1) i N. G. (1) z pozwanym (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

III. ustala, że pozwany w całości ponosi koszty postępowania, z tym, że ich rozliczenie pozostawia referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt: IC 465/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 maja 2019 roku skierowanym przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. powodowie K. G. (1) i N. G. (1) wnieśli o :

1) ustalenie nieważności Umowy Kredytu nr (...) z dnia 17 czerwca 2008 roku zawartej pomiędzy powodami K. G. (1) oraz N. G. (1) a pozwaną (...) Bank (...) Spółką Akcyjną;

ewentualnie, w razie nieuwzględnienia żądania opisanego w pkt 1 w całości :

2) zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwoty 121.556,88 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

ewentualnie, w razie nieuwzględnienia żądania opisanego w pkt 2 w całości:

3) orzeczenia o rozwiązaniu Umowy Kredytu nr (...) z dnia 17 czerwca 2008 roku wraz z aneksem zawartej pomiędzy stroną powódową a pozwaną;

ewentualnie, w razie nieuwzględnienia żądania opisanego w pkt 3 w całości:

4) oznaczenie wysokości świadczenia strony powodowej względem pozwanej, wynikającego z Umowy Kredytu nr (...) z dnia 17.06.2008 r., zawartej pomiędzy stroną powódową a pozwaną;

- a) przez oznaczenie, iż na kwotę tego świadczenia składa się kwota kapitału kredytu wyrażona w PLN, odpowiadająca kwocie faktycznie wypłaconego kredytu wraz z odsetkami umownymi przy uwzględnieniu wszystkich wpłat dokonanych na rzecz kredytu;
- b) ewentualnie poprzez oznaczenie, iż na kwotę tego świadczenia składa się kwota kapitału kredytu wyrażona w PLN, odpowiadająca kwocie faktycznie wypłaconego kredytu wraz z odsetkami charakterystycznymi dla kredytu w PLN (WIBOR 3M), przy uwzględnieniu wszystkich wpłat dokonanych na rzecz kredytu;
- c) ewentualnie poprzez oznaczenie wysokości zobowiązania w inny sposób, zgodnie z uznaniem sądu i po rozważeniu interesów stron.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz solidarnie kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że zawarli z pozwanym umowę kredytu, który udzielony został we frankach szwajcarskich, jednakże na rzecz powodów wypłacono polskie złote. Powodowie dochodzą ustalenia nieważności umowy, z uwagi na stosowanie przez pozwanego klauzul abuzywnych, które nie wiążą stron i nie mają zastosowania do zawartej umowy kredytu. Podstawy ustalenia nieważności powodowie upatrują również w niewłaściwym poinformowaniu powodów o ryzyku kursowym związanym z zastosowaniem przez pozwanego klauzul indeksacyjnych zawartych w postanowieniach § 2 ust 2, § 6 ust 1, § 7 ust. 1, § 8 ust. 1, § 9 ust. 3, § 11 ust. 3 umowy kredytowej, sprzecznych z dobrymi obyczajami oraz które nie były negocjowane z powodami. Powodowie nie mieli również świadomości o dowolnym kształtowaniu przez bank obowiązującego w nim kursu walut, odbiegającego od kursów Narodowego Banku Polskiego. W ocenie powodów bank dopuścił się naruszenia właściwości stosunku umowy kredytowej, albowiem powodowie otrzymali w praktyce kwoty wypłacone w złotych polskich, a nie we frankach szwajcarskich, co sprzeczne jest z treścią łączącej strony umowy kredytu. Ponadto w ocenie powodów bank dopuścił się naruszenia zasad współżycia społecznego /pозew k. 3-62/.

W odpowiedzi na pozew z dnia 2 października 2019 roku pozwany (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Pozwany wskazał, iż powodowie błędnie opisują łączącą ich z pozwanym umowę jako umowę kredytu w złotych, jedynie indeksowanego do CHF. Twierdzenia o złotowym charakterze kredytu są zupełnie gołosłowne i sprzeczne z treścią umowy oraz zamiarem stron. Błędne w ocenie banku są twierdzenia powodów jakoby umowa kredytu była sprzeczna z art. 69 prawa bankowego oraz nieważna. Zdaniem pozwanego klauzule dotyczące sprzedaży i kupna waluty w razie rozliczeń dokonywanych przez strony nie w walucie kredytu, ale w złotych, nie mogą być uznane za niedozwolone albowiem powodowie od zawarcia umowy mieli możliwość wyboru waluty spłaty, a więc mogli z wyprzedzeniem porównać kurs waluty stosowany przez bank z kursem waluty dostępnym na rynku. Strona pozwana wskazała również, że nawet uznanie klauzul dotyczących kursu przeliczenia PLN na CHF za niedozwolone nie mogłoby prowadzić do „uzłotowienia” kredytu. W takim przypadku kredyt pozostałby kredytem we frankach pozwalającym na spłaty w CHF /odpowieź na pozew k. 151-200/.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie /protokół rozprawy k.393-393v./.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16 maja 2008 roku K. G. (1) i N. G. (1) zwrócili się do (...) Bank (...) S.A. (obecnie (...) Bank (...) S.A.) z siedzibą w W. o udzielenie kredytu mieszkaniowego. Wnioskowana kwota kredytu opiewała na 260.000,00 zł. Jako walutę kredytu oznaczono franka szwajcarskiego (CHF), zaś okres kredytowania określono na maksymalnie 20 lat. We wniosku zaproponowano system spłaty w postaci równych rat kapitałowo-odsetkowych przy zmiennym oprocentowaniu kredytu. Jako docelowe zabezpieczenia kredytu wskazano hipotekę na kredytowanej nieruchomości, cesję praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych. Przedmiot kredytowania stanowił lokal

mieszkalny położony w M., przy ul. (...). Wnioskodawcy wskazali, iż posiadają wykształcenie wyższe, oznaczając przy tym wyuczony zawód, K. G. (1) jako magister inżynier (...), zaś N. G. (1) jako magister (...) Formę zatrudnienia określili, jako umowa o pracę. Wraz z wnioskiem powodowie złożyli oświadczenia, że po zapoznaniu się z przedstawionymi przez Bank warunkami udzielania kredytu mieszkaniowego zarówno w złotych, jak i w walucie CHF, a także symulacjami wysokości płaconych rat zarówno w złotych, jak i w w/w walucie obcej, są świadomi ryzyka kursowego związanego z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej mogącego mieć wpływ na wysokość płaconych przez nich rat kredytu w okresie kredytowania oraz że decydują się na zaciągnięcie kredytu w walucie CHF. K. G. (1) i N. G. (1) oświadczyli również, że zostali poinformowani przez Bank o ryzyku związanym z oprocentowaniem kredytu mieszkaniowego zmienną stopą procentową oraz że są świadomi ponoszenia tego ryzyka w przypadku zaciągnięcia kredytu oprocentowanego zmienną stopą procentową / **dowody**: wniosek kredytowy z dnia 16 maja 2008 roku – k. 214-216, oświadczenia powodów k. 218-221/.

W dniu 17 czerwca 2008 roku K. G. (2) i N. G. (2) zawarli z pozwanym Bankiem umowę kredytu nr (...), stworzoną na wzorcu przedstawionym przez kredytodawcę. Na mocy powyższej umowy Bank zobowiązał się do przekazania określonej w umowie kwoty na rachunek kredytowy sprzedającego nieruchomości tj. „Biura (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. Kwota kredytu została określona na 127.330 CHF (pkt 2 umowy), na maksymalny okres od dnia zawarcia umowy do dnia 4 lipca 2008 roku (pkt 3 umowy). Strony postanowiły, że kredyt będzie spłacany w równych, miesięcznych ratach (pkt 6 umowy). W umowie wskazano, że kredyt będzie oprocentowany według zmiennej stopy procentowej 3,84% w stosunku rocznym (pkt 5 umowy).

W pkt 11 umowy, jako zabezpieczenie kredytu oraz odsetek i kosztów, ustalono hipotekę kaucyjną do kwoty 190.995 CHF. Jako zabezpieczenie spłaty kredytu dokonano również cesji praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych oraz cesję praw umowy z Developerem/**dowód**: umowa kredytu z dnia 17 czerwca 2008 roku k. 64-74/.

Integralną część umowy kredytu stanowił dokument zatytułowany „Warunki umowy”, który wiązał kredytobiorców we wszystkich sprawach nieuregulowanych w umowie /**dowód**: „Warunki umowy” – k. 66-74/.

Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie i walucie określonej w pkt 2 tabeli. Kwota przyznanego kredytu mogła zostać wykorzystana przez kredytobiorców wyłącznie na zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym, jego wykończenie i zakup udziału w garażu, co zostało jednoznacznie określone jako cel powziętego kredytu w pkt 8 tabeli (§ 2 ust. 1 Warunków umowy).

W przypadku wypłaty kwoty kredytu w złotych lub innej walucie niż określona w pkt 2 tabeli bank miał zastosować kurs kupna CHF opublikowany w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.”, obowiązujący w banku w dniu wypłaty kwoty kredytu (§ 2 ust. 2 zdanie 5 „Warunków umowy”).

Zgodnie z § 2 ust. 4 „Warunków umowy”, w przypadku kredytu przeznaczonego na nabycie nieruchomości kredytowanej kwota kredytu miała zostać wypłacona kredytobiorcom poprzez przelew tej kwoty na rachunek bankowy sprzedającego wskazany w umowie sprzedaży nieruchomości kredytowanej zawartej pomiędzy kredytobiorcami i sprzedającym, określony w pkt 14 tabeli bądź na rachunek bankowy dewelopera, wskazany w umowie przedwstępnej sprzedaży. Bank dokonywał przelewu tej kwoty natychmiast po spełnieniu warunków wypłaty kredytu. Jeżeli kwota wypłacanego kredytu lub suma wypłacanych transz kredytu nie zamknęła w pełni kwoty transakcji, np. na skutek powstałych różnic kursowych, kredytobiorcy zobowiązani byli do przelania brakującej kwoty na rachunek bankowy sprzedającego lub dewelopera określony w pkt 14 tabeli. W przypadku, gdy kwota wypłaconego kredytu uległa zwiększeniu np. na skutek powstałych różnic kursowych, Bank dokona przelewu nadwyżki środków na rachunek wskazany przez kredytobiorców w dyspozycji wypłaty kredytu.

Po wypłacie kredytu lub jego pierwszej transzy bank miał poinformować kredytobiorców o wysokości pierwszej raty oraz o terminie jej płatności, zaś o wysokości kolejnych rat i terminach ich płatności – w miesięcznych zestawieniach (§ 5 ust. 3 „Warunków umowy”).

Kredytobiorcy mogli po dokonaniu wypłaty kredytu, zgodnie ze swoją dyspozycją, dokonać zamiany waluty kredytu udzielonego w CHF na walutę oferowaną w Banku dla kredytów mieszkaniowych. Zmiany tej strony mogą dokonać, w formie pisemnego aneksu. W aneksie o zmianie waluty kredytu strony ustala również wysokość oprocentowania dla kwoty kredytu przeliczonej na nowo wybraną walutę (§ 7 „Warunków umowy”).

Od przyznanego kredytu bankowi przysługiwała prowizja określona w pkt 7 tabeli. Prowizja miała zostać potrącona przez bank w całości przy wypłacie kredytu lub jego pierwszej transzy. (§ 3 „Warunków umowy”).

Stopa zmiennego oprocentowania miała stanowić sumę 3-miesięcznej stawki LIBOR dla CHF i stałej w całym okresie kredytowania marży Banku, w wysokości określonej w pkt 5 Tabeli. Stopa zmiennego oprocentowania miała być zmieniana przez Bank w pierwszym dniu Okresu Obowiązania Zmiennej Stopy Procentowej. Wysokość tej stopy obliczona będzie jako suma 3-miesięcznej stawki LIBOR dla CHF stosowanej dla kredytów trzymiesięcznych na rynku międzybankowym z wtorku lub czwartku poprzedzającego datę zmiany oprocentowania – w zależności, który z tych dni następuje bezpośrednio przed datą zmiany – i marży Banku w wysokości określonej w pkt 5 Tabeli. Zmiana stopy procentowej wynikająca ze zmiany stawki LIBOR dla CHF miała nie stanowić zmiany przedmiotowej umowy (§ 4 ust. 5 „Warunków umowy”).

Oprocentowanie, o którym mowa w § 4 ust. 3 i 6 „Warunków umowy” oraz w pkt 5 tabeli, miało zostać podwyższone o 1,2 pkt procentowego w skali roku. Obniżenie oprocentowania o tę samą wielkość ma nastąpić od pierwszego dnia roboczego banku, następującego po dniu płatności raty przypadającej za okres, w trakcie którego kredytobiorca przedłożył dokument potwierdzający prawomocność dokonania wpisu hipoteki na rzecz banku do księgi wieczystej lub dokumenty potwierdzające prawomocność dokonania wszystkich wpisów hipotek na rzecz banku do ksiąg wieczystych, jeżeli docelowym zabezpieczeniem kredytu jest hipoteka na większej ilości nieruchomości, jednak nie później niż na 7 dni roboczych banku przed dniem płatności raty. W przeciwnym wypadku obniżenie oprocentowania nastąpi od pierwszego dnia roboczego banku, następującego po dniu płatności kolejnej raty (§ 4 ust. 10 „Warunków umowy”).

Kredyt miał być spłacany przez K. G. (1) i N. G. (1) w miesięcznych ratach w systemie rat równych, z wyjątkiem ostatniej raty oraz rat, w których naliczone odsetki przewyższają kwotę raty równej. W przypadku zmiany oprocentowania, o którym mowa w § 4 Warunków umowy, rata miała pozostać na niezmiennym poziomie, zaś odpowiedniemu dopasowaniu miał ulec okres spłaty kredytu, z zastrzeżeniem § 5 ust 5 Warunków umowy (§ 5 ust. 4 „Warunków umowy”).

W systemie rat równych wysokość raty mogła ulec zmianie: 1) jeżeli zmianie ulegnie termin wypłaty kredytu; 2) jeżeli wypłata kredytu nastąpiła w transzach, wówczas kwota raty mogła wzrosnąć do wysokości umożliwiającej spłatę kredytu w okresie kredytowania określonym w pkt 3 tabeli pomniejszonym o liczbę miesięcy, które upłynęły od wypłaty pierwszej do wypłaty ostatniej transzy kredytu, 3) w okresie obowiązywania oprocentowania podwyższonego zgodnie z § 4 ust. 10 „Warunków umowy”. Wówczas rata miała być obliczana przy zastosowaniu podwyższonego oprocentowania oraz okresu kredytowania określonego w pkt 3 tabeli. Po zakończeniu okresu obowiązywania oprocentowania podwyższonego zgodnie z § 4 ust. 10, wysokość raty miała być ustalona na poziomie umożliwiającym spłatę wypłaconej i niespłaconej kwoty kredytu w okresie kredytowania oznaczonym w pkt 3 tabeli przy zastosowaniu oprocentowania określonego w § 4 ust. 3 lub 6 „Warunków umowy”, 4) w przypadku wcześniejszej spłaty części kredytu, 5) jeżeli stopa procentowa kredytu została zmieniona zgodnie z § 4, w taki sposób, że terminy płatności rat przy dotychczasowej jej wysokości wykroczyłyby poza okres kredytowania określony w pkt 3 tabeli – wówczas kwota raty miała wzrosnąć o niezbędne minimum, aby umożliwić kredytobiorcom spłatę kredytu w ustalonym okresie (§ 5 ust. 5 „Warunków umowy”).

Spłata kredytu miała nastąpić poprzez obciążenie na rzecz banku rachunku bankowego kredytobiorców kwotą w złotych stanowiącą równowartość raty w CHF lub innej należności Banku w CHF, obliczonych przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.” obowiązującego w banku na dwa dni robocze przed terminem każdej spłaty kwoty

kredytu. Kredytobiorcy zobowiązywali się do zapewnienia środków pieniężnych na rachunku bankowym w wysokości pokrywającej należności banku najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień ich płatności. Za zgodą banku kredytobiorcy mogli dokonywać spłat kredytu także w CHF lub w innej walucie. Jeżeli spłata kredytu nastąpi w innej walucie, niż określona w pkt 2 tabeli, wówczas kwota ta zostanie przeliczona najpierw na złote po kursie kupna tej waluty, a następnie na CHF po kursie sprzedaży, przy zastosowaniu kursów opublikowanych w Tabeli kursów banku (§ 6 ust. 1 „Warunków umowy”).

Kredytobiorcy mieli prawo do wcześniejszej spłaty kredytu w całości lub w części przed terminem ustalonym w umowie. Kwota podlegająca wcześniejszej spłacie, która miała wpłynąć na rachunek banku miała zostać przeznaczona na spłatę kredytu oraz odsetek przypadających na dzień wcześniejszej spłaty kredytu. Jeżeli wcześniejsza spłata kredytu wraz z odsetkami przypadającymi na dzień spłaty kredytu nastąpiłaby w złotych, to wówczas wpłacona kwota miała zostać przeliczona na CHF przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.”, obowiązującego w banku w dniu jej wpływu. Jeżeli wcześniejsza spłata kredytu wraz z odsetkami przypadającymi na dzień spłaty kredytu nastąpi w innej walucie, niż określona w pkt 2 tabeli, wówczas wpłacona kwota zostanie przeliczona na złote po kursie kupna tej waluty, a następnie na CHF po kursie sprzedaży, przy zastosowaniu kursów opublikowanych w Tabeli kursów, obowiązujących w Banku w dniu jej wpływu (§ 8 ust. 1 „Warunków umowy”).

Brak terminowej spłaty raty w pełnej wysokości miał spowodować uznanie przez bank niespłaconej raty lub jej części za zadłużenie przeterminowane. Spłatę zadłużenia przeterminowanego w złotych lub innej walucie niż waluta określona w pkt 2 tabeli bank miał uznać za dokonaną w dniu wpływu kwoty zadłużenia przeterminowanego na rachunek banku. Kwota wpłacona w złotych z tytułu zadłużenia przeterminowanego miała zostać przeliczona przez bank na CHF przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w „Tabeli kursów dla kredytów mieszkaniowych i konsolidacyjnych w walutach obcych (...) Bank (...) S.A.” obowiązującego w dniu wpływu kwoty zadłużenia przeterminowanego na rachunek banku. Kwota wpłacona na rachunek banku w innej walucie niż waluta określona w pkt 2 tabeli – z tytułu zadłużenia przeterminowanego – zostanie przez Bank przeliczona na złote po kursie kupna tej waluty, a następnie na CHF po kursie sprzedaży, przy zastosowaniu kursów opublikowanych w Tabeli kursów Banku, obowiązujących w dniu wpływu kwoty zadłużenia przeterminowanego na rachunek Banku (§ 9 ust. 1 i 3 „Warunków umowy”).

Bank zastrzegł sobie prawo ubezpieczenia kredytu oraz nieruchomości kredytowanej lub innej nieruchomości na swoją rzecz w (...) S.A. na okres od dnia wypłaty kredytu do dnia ustanowienia zabezpieczenia w formie hipoteki na rzecz banku. Bank zastrzegł sobie również prawo do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego na swoją rzecz w (...) S.A. (§ 10 ust. 10 i 11 „Warunków umowy”).

Kredytobiorcy złożyli oświadczenie, że są świadomi dodatkowego ryzyka, jakie ponoszą w związku z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (ryzyko kursowe) oraz że w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty, w jakiej został udzielony kredyt, kwota w złotych stanowiąca równowartość kwoty kredytu w walucie kredytu ulegnie zwiększeniu (§ 14 ust. 7 „Warunków umowy”) /**dowód:** Warunki umowy – k. 66-73/.

Powodom został udzielony kredyt w kwocie 127.330 CHF i został wypłacony w trzech transzach zgodnie z dyspozycją powodów. W okresie od dnia 24 czerwca 2008 roku do dnia 27 września 2019 roku powodowie uiszczali raty na rzecz pozwanego Banku, z tytułu zawartej umowy kredytu zgodnie z harmonogramem spłat /**dowód:** zlecenia wypłaty kredytu k. 242-248, rozliczenie spłaty kredytu k. 250-280/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie powołanych dokumentów związanych z zawarciem umowy kredytu znajdujących się w aktach sprawy, składanych przez strony postępowania. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a w ocenie Sądu nie było podstaw, by poddawać w wątpliwość okoliczności faktyczne wynikające z ich treści. Z uwagi na powyższe Sąd uznał, że dowody z tych dokumentów tworzą spójny, nie budzący wątpliwości w świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a przez to w pełni zasługujący na wiarę materiał dowodowy.

Sąd nie poczynił ustaleń faktycznych w oparciu o pozostałe, niewymienione a przedłożone przez strony dokumenty, pisemne analizy ekonomiczne i raporty, które stanowiły dokumenty prywatne przedstawiające stanowiska stron je składających do akt sprawy, nie zawierały natomiast wiążącej Sąd rozpoznający niniejszą sprawę wykładni przepisów prawa, dotyczyły kwestii niezwiązanych z tą konkretną umową kredytową, a zatem nie stanowiły w niniejszej sprawie faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia (art. 227 k.p.c.).

Czyniąc ustalenia faktyczne, Sąd uwzględnił także zgodne twierdzenia stron w trybie art. 229 k.p.c. oraz twierdzenia strony, którym przeciwnik nie przeczył w trybie art. 230 k.p.c.

Zeznania przesłuchanego w sprawie świadka tj. A. P. – pracownika pozwanego banku, były istotne w zakresie wyjaśnienia praktyki bankowej i obowiązujących u pozwanego procedur w zakresie udzielania kredytów konsumenckich. Co prawda czyniąc kontrolę konkretnej umowy zawartej przez konsumenta, konieczne jest zbadanie towarzyszących jej okoliczności, zaś wskazani wyżej świadkowie, nie uczestniczyli w jej zawieraniu, jednakże zeznania świadków dały możliwość ustalenia generalnych zasad funkcjonowania pozwanego w zakresie polityki kredytowej, przedstawiały procedury obowiązujące w pozwanym Banku, dotyczące zawierania umów o kredyt denominowany do franka szwajcarskiego.

Na rozprawie w dniu 8 kwietnia 2021 roku Sąd pominął dowód z przesłuchania stron oraz dowód z opinii biegłego, uznając iż zmierza on jedynie do przedłużenia postępowania i nie jest istotny dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu (art. 235²§1 pkt 5 k.p.c.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo podlega uwzględnieniu w całości co do żądania głównego.

Powodowie zgłosili dwa żądania. W pierwszej kolejności wnieśli o ustalenie, że zawarta z pozwanym Bankiem umowa o kredyt jest nieważna. Tak określone żądanie znajduje swą podstawę prawną w treści przepisu art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa; niepewność ta powinna być obiektywna, tj. zachodzić według rozumnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia powoda. Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego – w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda.

Interes prawny będąc materialno-prawną przesłanką powództwa o ustalenie, badany jest przez Sąd z urzędu, a ustalenie jego braku skutkuje oddaleniem powództwa wprost bez analizy żądania powoda pod kątem merytorycznym. Zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 6 k.c. powód powinien wykazać istnienie po jego stronie interesu prawnego.

Odnosząc powyższe rozważania do poczynionych w sprawie ustaleń Sąd doszedł do przekonania, że powodowie mają interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy kredytu, tekst jedn. Dz. U. z 2002 roku, nr 72, poz. 665 ze zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawała okoliczność, że strony zawarły umowę o kredyt hipoteczny, na podstawie której bank udzielił powodowi kredytu w walucie polskiej waloryzowanego walutą CHF.

Z powyższego wynika, że udzielony powodom kredyt jest kredytem denominowanym. Wyjaśnić trzeba, że tego rodzaju kredyt nie jest ustawowo zdefiniowany, jednak powszechnie przyjmuje się w obrocie prawnym, że jest to kredyt wyrażony w walucie obcej, a wypłacony (uruchomiony) w walucie polskiej, zaś kredytobiorca dokonuje spłaty rat kapitałowo – odsetkowych w walucie polskiej po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień. W wykonaniu umowy o kredyt denominowany nie dochodzi do faktycznego zakupu przez bank waluty i jej sprzedaży klientowi dokonującemu spłaty raty. Oznacza to, iż wszelkie operacje wykonywane są jedynie „na papierze”, dla celów księgowych, natomiast do faktycznego transferu wartości dewizowych w którąkolwiek stronę nie dochodzi (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 07 maja 2013 roku, VI ACa 441/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 roku, I ACa 16/15). Postanowienie umowne dotyczące dokonywania przeliczenia wartości zadłużenia kredytobiorcy na CHF oraz wysokości rat spłaty kredytu z CHF na PLN są jedynie – w ocenie Sądu - elementem klauzuli waloryzacyjnej w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c., która służy przede wszystkim „ustaleniu i utrzymywaniu wartości świadczeń w czasie” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14).

Powodowie wskazywali, iż za abuzywne, a tym samym niewiążące należy uznać postanowienie zawarte w pkt. 2.7.1 i pkt. 3.2.3 Regulaminu Produktów dla (...) Bank (...) S.A. oraz pkt 2.3.1 i 2.3.4 pozostałych postanowień Umowy Kredytu.

Oceniając te zapisy należy wskazać, że są one sprzeczne z prawem i dobrymi obyczajami, bo odwołują się do tabeli kursów sprzedaży walut kredytodawcy. Za sprzeczną z zasadą swobody umów (art. 353¹ k.c. – strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie, ani zasadom współżycia społecznego) należy uznać, co jest w judykaturze i doktrynie jednoznaczne, określenie wysokości świadczenia tzw. metodą subiektywną tj. uzależnioną wyłącznie od woli jednej ze stron umowy, w tym przypadku strony silniejszej – banku. Dopuszczalna jest jedynie metoda obiektywna (np. odwołanie się do kursów NBP) lub zbiektywizowana (ocena niezależnego eksperta). Bez znaczenia jest tu okoliczność, czy pozwany bank de facto „stosował” np. kurs NBP, bo oceną sądu objęta jest, wobec żądania pozwu, treść umowy a nie sposób jej stosowania. Czysto literalne rozumienie w/w klauzuli jest zatem wykluczone jako prowadzące do skutku sprzecznego z prawem tj. do ewidentnego naruszenia zasady swobody umów. W tym przypadku sąd musi ocenić, czy klauzula ta ma charakter określający główne świadczenia stron umowy i czy uznać tę klauzulę za nieważną w całości, czy też możliwa jest jej interpretacja zgodna z wolą stron i nie naruszająca zasady swobody umów. Klauzula waloryzacyjna określona w art. 358¹ § 2 k.c. (strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości) ma na celu ochronę wartości świadczenia głównego w razie znaczącej inflacji, ingerencja sądu w oznaczenie wartości świadczenia głównego dokonuje się „w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza” (§3 art. 358¹). Nie ma przesłanek do rozumienia umownej klauzuli waloryzacyjnej w sposób odmienny. W szczególności klauzula ta nie może być rozumiana jako swoisty instrument walutowy – gra na parze walutowej (CFD –contract for difference) prowadząca - jak w analizowanej sprawie – do znaczących zysków uzyskiwanych przez stronę pozwaną nie wynikających z celu umowy (kredyt określony w złotych), jak i z celu klauzuli (ochrona wartości kapitału głównego). Klauzula waloryzacyjna jest zawsze klauzulą, która zabezpiecza realizację świadczenia głównego w przypadku określonych zdarzeń niezależnych od stron tj. inflacji. Z istoty swojej, jako realizująca funkcję zabezpieczającą, może lecz nie musi znaleźć zastosowanie w konkretnej sprawie. Powoduje to, że nie sposób uznać jej za określającą świadczenie główne. Tezy tej nie zaprzecza fakt, że w pewnych okolicznościach może ona wpłynąć na wartość świadczenia stron. Na wysokość świadczeń stron wpływać bowiem mogą również inne świadczenia np. ubezpieczenie spłaty kredytu, prowizje, bezsprzecznie mające również charakter świadczeń ubocznych, a nie głównych. Gdyby próbować utrzymać w mocy ważność klauzuli waloryzacyjnej zawartej w umowie kredytowej, w zgodzie z zasadą swobody umów tj. przez uznanie, że chroni ona kapitał główny kredytodawcy przed inflacją, to hipotetycznie można by „ratować” sens tej klauzuli interpretując ją w następujący sposób – „w przypadku inflacji następuje waloryzacja wartości kwoty głównej kredytu w oparciu o obiektywnie oznaczony kurs franka szwajcarskiego” Rozważania takie są jednak bezprzedmiotowe, wobec uznania jej nieważności jako, że opiera się ona na sprzecznej z zasadą swobody umów subiektywnej metodzie oznaczenia wartości świadczenia.

Zgodnie zaś z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W myśl art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 tego artykułu nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Stosownie do treści art. 385¹ § 3 k.c., niezgodnione indywidualnie są natomiast te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie zaś z art. 385¹ § 4 k.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Z przytoczonych regulacji wynika, że aby określone postanowienie umowy mogło zostać uznane za niedozwolone, muszą zostać spełnione cztery warunki: 1) umowa musi być zawarta z konsumentem, 2) postanowienie umowy nie zostało uzgodnione indywidualnie, 3) postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, 4) postanowienie sformułowane w sposób jednoznaczny nie dotyczy głównych świadczeń stron.

W przedmiotowej sprawie wątpliwości nie budzi okoliczność, że zawierając z pozwanym umowę kredytową, powodowie posiadali status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c., który stanowi, że za konsumenta uważa osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej, że zaciągnięcie przez powodów kredytu miało służyć pozyskaniu środków pieniężnych na sfinansowanie zakupu nieruchomości na cele mieszkalne.

Z art. 58 § 1 k.c. wynika, że czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba, że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Zaś z § 3 tegoż artykułu wynika, że jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W tym miejscu należy również powołać się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 roku (C-260/18, K. D., J. D. przeciwko (...) Bank (...)), w którym TSUE uznał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków konsumenckich, należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.

Powyższe oznacza, że taka umowa kredytu może zostać unieważniona, w przypadku gdy usunięcie klauzuli waloryzacyjnej prowadziłoby do takiego wniosku, że umowa nie byłaby zawarta lub nie powinna być ze względu na abuzywność tego postanowienia utrzymywana.

Trzeba przy tym wskazać, że unieważnienie umowy pozostaje uzależnione od woli konsumenta. Odnosząc się do znaczenia, jakie należy przypisać woli wyrażonej w tym względzie przez konsumenta, TSUE wskazał, w odniesieniu do obowiązku sądu krajowego w zakresie pominięcia, w razie potrzeby z urzędu, nieuczciwych postanowień umownych zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, że sąd ten nie ma obowiązku odstąpienia od stosowania danego warunku, jeżeli konsument, po powiadomieniu go przez ten sąd, ma zamiar nie podnosić jego nieuczciwego i niewiążącego charakteru, wyrażając w ten sposób dobrowolną i świadomą zgodę na dany warunek.

W przypadku więc, gdy sąd krajowy uzna klauzulę waloryzacyjną za wadliwą, nie może zastąpić wynikających z niej postanowień umownych innymi przepisami krajowymi o charakterze ogólnym (w szczególności odnosi się

to do zasad współżycia społecznego) chyba, że ma przygotowany odpowiedni przepis określony przez TSUE jako „dyspozytywny” (mogą więc zostać przykładowo zastosowane przepisy odnoszące się do wyzysku).

Natomiast żądanie ewentualne, powinno pozostać bez rozpoznania. Sąd omyłkowo w orzeczeniu orzekł o jego oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. ze względu na to, że powództwo zostało uwzględnione, pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu na podstawie art. 108 § 1 k.p.c.